

Панас Мирний (праворуч) та Іван Білик

(1849-1920)

**Український письменник, фольклорист,
публіцист, громадський та культурний
діяч**

Панас Мирний

Панас Мирний. Це ім'я відоме в українській літературі від 1872 року. Творчість Панаса Мирного (псевдонім Панаса Яковича Рудченка) – великий і дорогий скарб українського народу. У сузір'ї імен українських письменників минулого ім'я Панаса Мирного сяє зіркою першої величини.

Панас Якович Рудченко (Панас Мирний) народився 13 травня 1849 року в Миргороді на Полтавщині в сім'ї дрібного чиновника. Навчався Панас спочатку в приходському училищі, а з переїздом батьків до Гадяча – у Гадяцькому повітовому училищу.

1863 року Панас Рудченко починав працювати у Гадяцькому повітовому суді на посаді канцеляриста, згодом переходить до повітового казначейства. Але служба чиновника не задовольняє його. Молодий Рудченко глибоко вивчає життя, суспільні процеси, живе мріями і прагненнями народу. Ще юнаком він записав до щоденника: «Куди не гляну-подивлюся, все горе-неволя, а де те Щастя? Хто його знає». Панас Рудченко багато працює над самоосвітою, вивчає народну творчість. Вийшла книжка «Народные южно-русские сказки», написана його братом Іваном Біликом, до якої увійшли казки, зібрані майбутнім письменником.

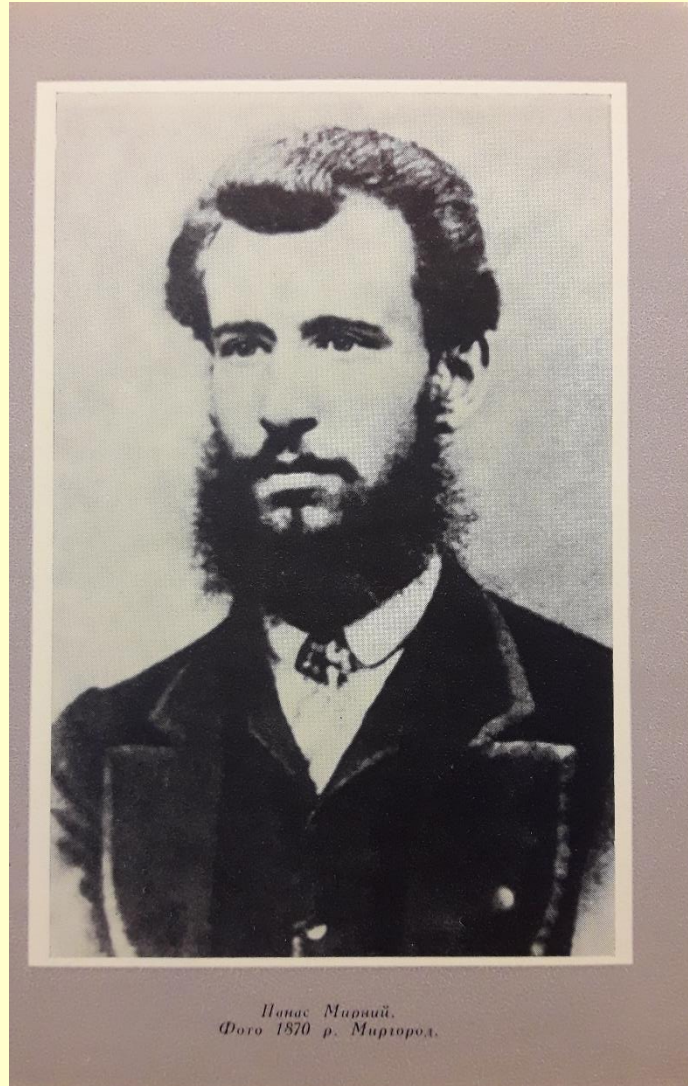
П. Рудченко також пробує свої сили в різних жанрах: поезії, драмі, прозі. У цей час були написані поеми «Продана», «Безталанна», «Дорошенко». А у своєму щоденнику він відзначає, що остаточно вирішив стати письменником.

У 1871 році, після служби в Гадячі та Миргороді, письменник переїжджає до Полтави, де саме й створив свої романи, повісті, оповідання і драми, виріс у відомого письменника, класика української літератури. В 1872 році вперше був надрукований прозовий твір «Лихий попутав» у журналі «Правда» та оповідання «П'яниця», де піднімав гострі соціальні проблеми суспільства. У 1875 році Панас Мирний закінчив повість «Лихі люди», яку російська царська цензура заборонила до друку, та яка вийшла в світ в Женеві через два роки. У 1880 році у Женеві вперше було надруковано роман «Хіба ревуть воли, як ясла повні?», написаний Панасом у співавторстві з братом – Іваном Біликом. Автори розгорнули широку картину життя пореформеного села, правдиво змалювали народний побут, висміяли земства. Роман опинився у списках забороненої літератури, яку нелегально ввозили з-за кордону. Вершиною реалізму Панаса Мирного став роман «Повія». Провідна тема роману – трагічна доля жінки. Автор глибоко розкриває соціальні причини трагедії героїні, сільської дівчини Христини.

Панас Мирний – автор кількох драматичних творів, які за своєю тематикою мають багато спільного з прозою письменника. Усього письменником створено шість п'єс. Драма «Лимерівна», завдяки видатній актрисі Марії Заньковецькій, яка переробила текст разом з М. Старицьким, стала одним з найпопулярніших сценічних творів української літератури. Панас Мирний мав хист і до малювання. Помер він 28 січня 1920 року.

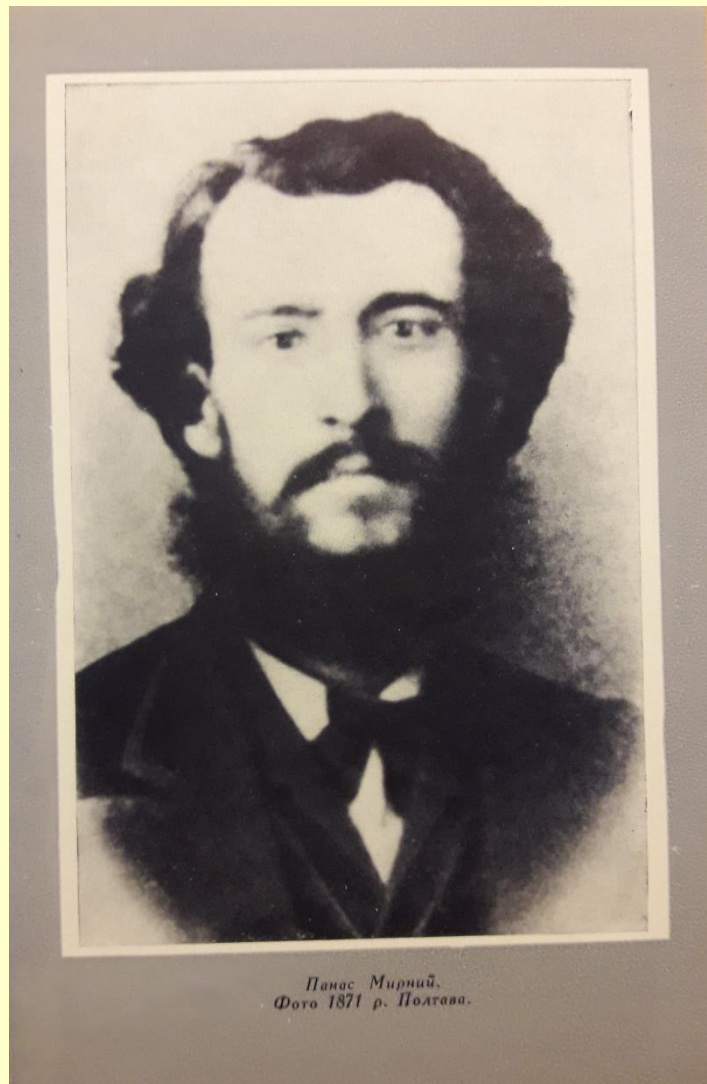
Фотогалерея портретів Панаса Мирного

Нині відомо близько двадцяти фотографій Панаса Мирного, видатного українського письменника, відомого громадського і культурного діяча своєї доби

1870 р.

Перше відоме фото Панаса Мирного. Йому минув 21 рік. У його творчому здобутку вже є оповідання («Ганнуся»), поезії в прозі («Думки»), драматичні спроби («Галя», «Бондарівна»). На це час відноситься й задум твору «Гріх і покута»²

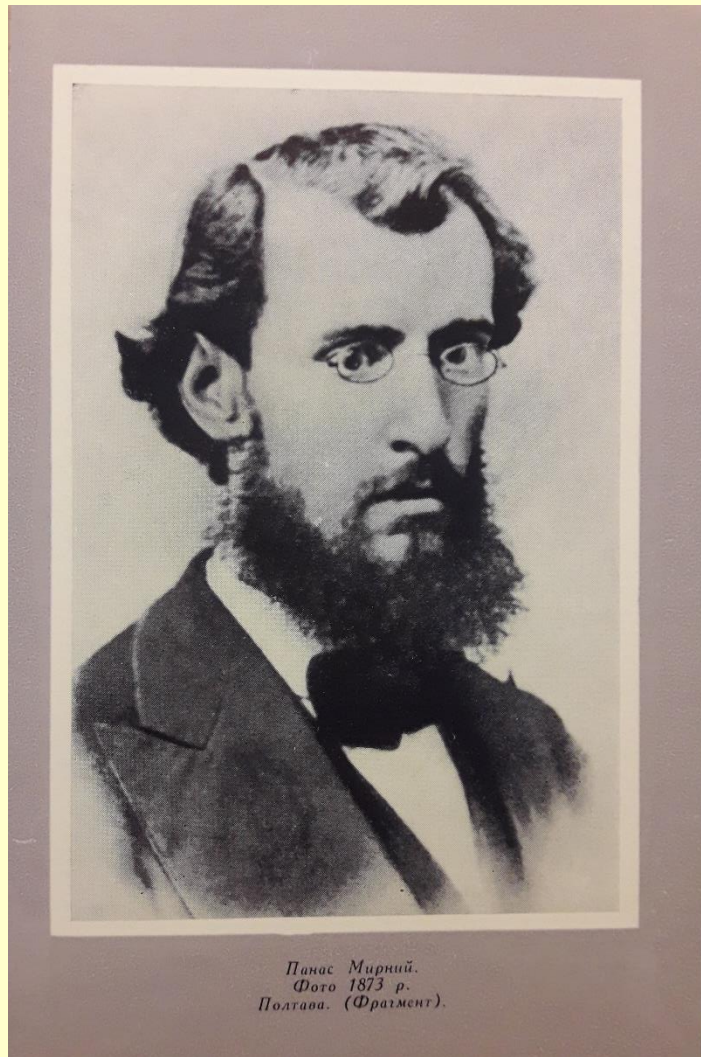

*Панас Мирний.
Фото 1871 р. Полтава.*

1871

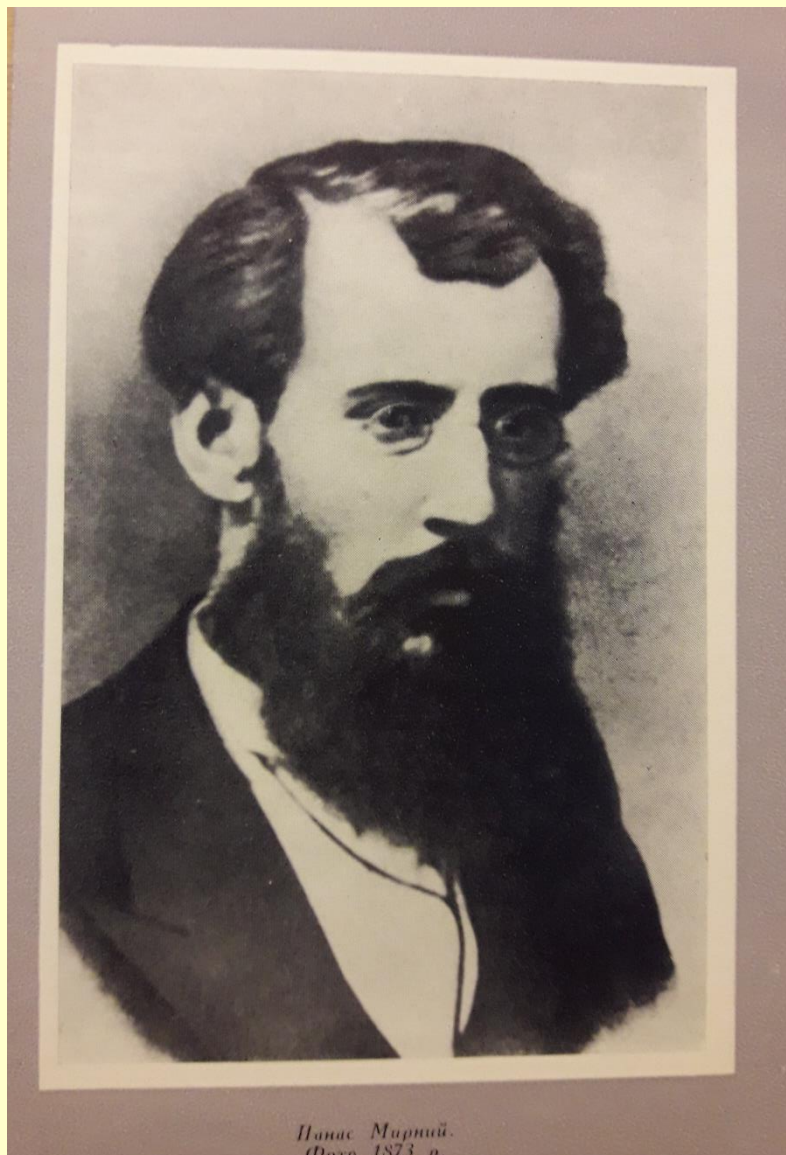
Ця фотографія була зроблена після переїзду Панаса Мирного до Полтави. Губернське місто приваблювало письменника жвавим громадським життям, літературними традиціями, пов'язаними з І.П. Котляревським та М.В. Гоголем, своїм славним історичним минулим. Зміцнюється і зростає його письменницький талант, ширшають ідейні обрії. Про це говорять зокрема оповідання «Лихий попутов», «П'яниця», створені в той же час. Вони принесли авторові визнання, засвідчили нову, молоду силу в українській літературі. «В обох оповіданнях, -- писав згодом Іван Франко, -- видно було свіжий і сильний талант, і вони одразу корисно вирізнялися серед тодішньої української белетристики».

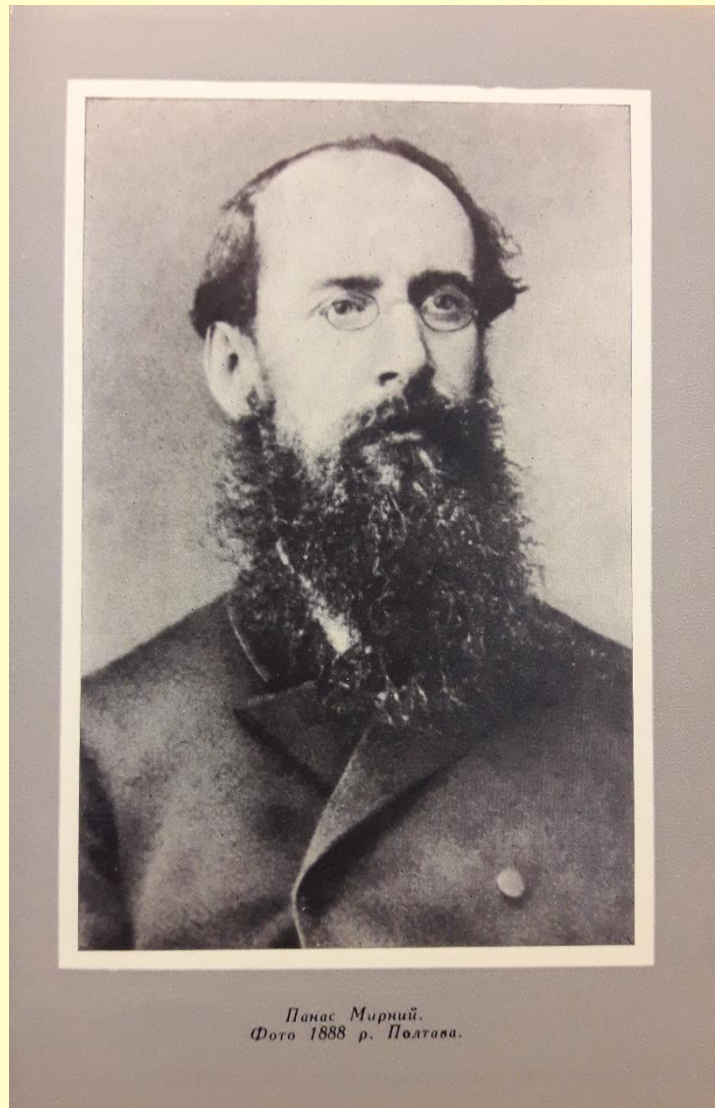
1873 р.

1872-1873 роки в житті Панаса Мирного – це початок творчого злету його таланту. Молодий письменник надзвичайно багато працює, перебуває в пошуках нових тем, ідей, образів. Він пише нарис «Подоріжжя од Полтави до Гадячого», фрагменти задуманих творів «Палійка», «Гнибіда», інтенсивно працює над повістю «Чіпка», що поступово розростається у великий соціально-психологічний роман «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Життя давало письменникові багатий матеріал для роздумів над причинами суспільного зла.

1873 р.

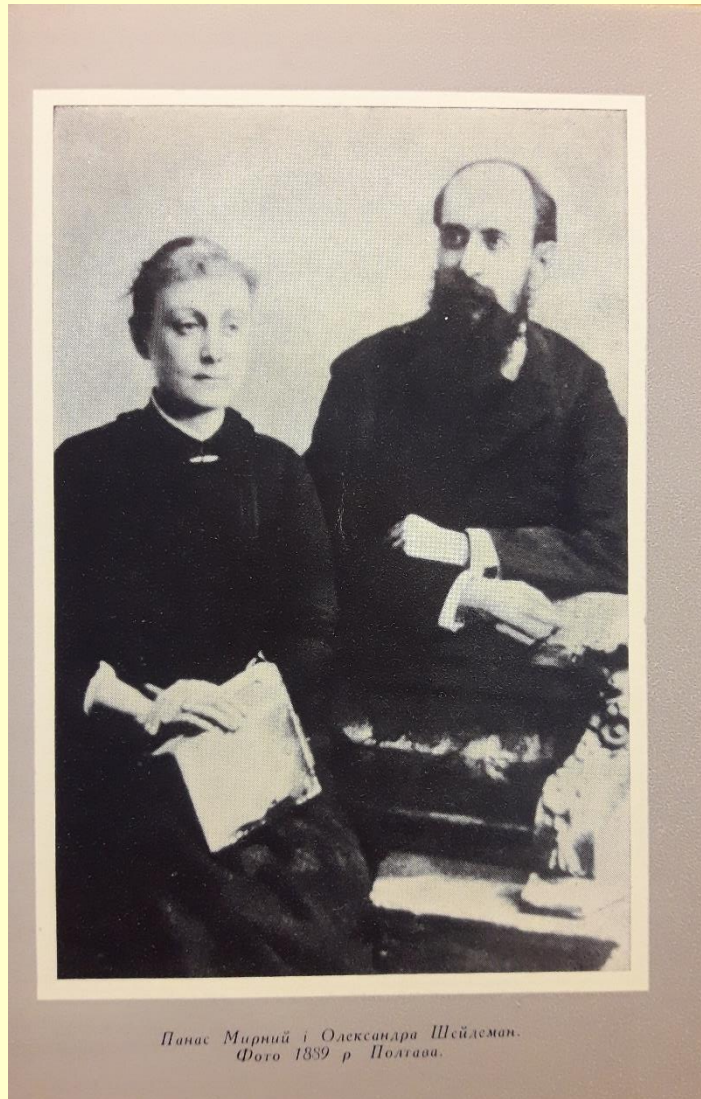
Це маловідомий портрет Панаса Мирного, в ньому є чимало спільного з попередньою фотографією, виконано того ж року. Глибина погляду, зосереджений вираз обличчя говорять про сердечність, благородство, внутрішню переконаність письменника – не мирного Панаса Мирного.

1888 р.

До нашого часу збереглося кілька таких фотографій з автографами Панаса Мирного. Свого часу вони були подаровані братові Луці, Михайлові Коцюбинському та полтавському приятелю письменника В.І. Василенкові, в домі якого часто влаштовувались літературні вечори, де Панас Мирний читав вірші Тараса Шевченка або свої твори.

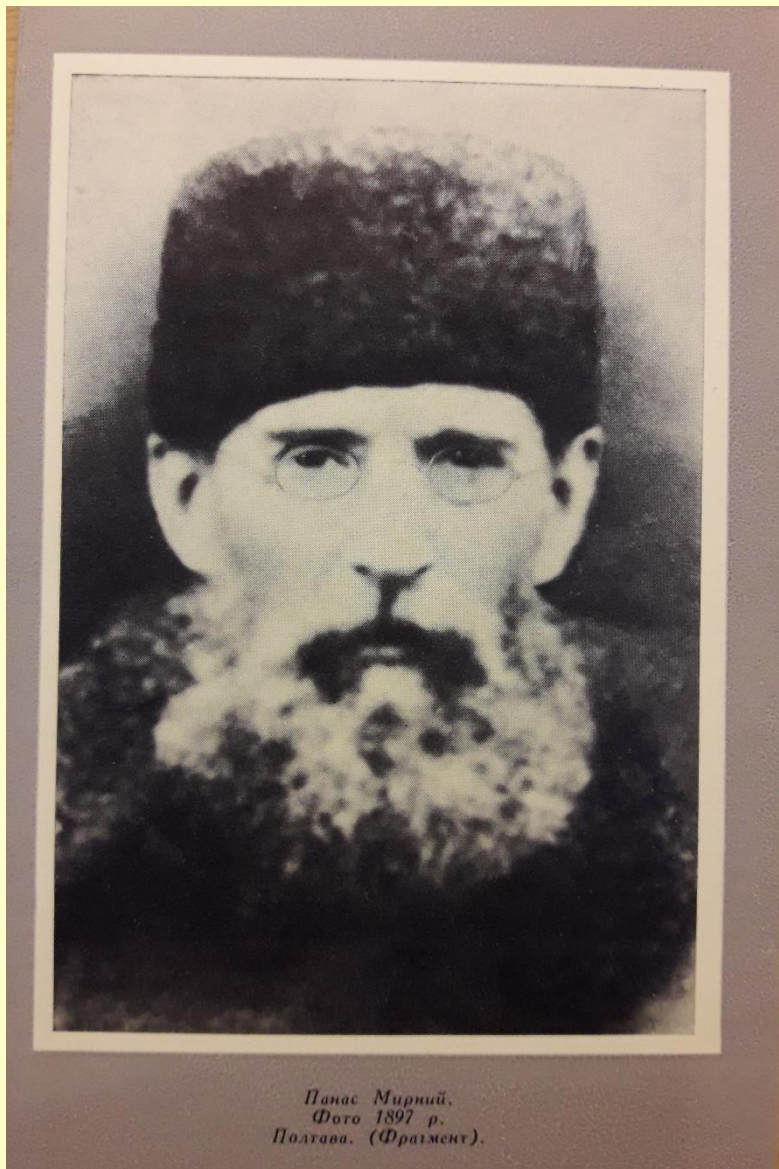

*Панас Мирний і Олександра Шейдеман.
Фото 1889 р. Полтава.*

1889 р.

Із своєю майбутньою дружиною Олександрою Михайлівною Шейдеман, учителькою музики Полтавського інституту шляхетних дівчат, Панас Мирний познайомився на одному з літературних вечорів. Вона чудово грала на фортепіано, була добре обізнаною з літературою, знала кілька іноземних мов, відзначалась витонченим естетичним смаком. 16 квітня 1889 р. Панас Якович Рудченко та Олександра Михайлівна Шейдеман побрались. Фото зроблене на пам'ять про цю подію в їхньому житті.

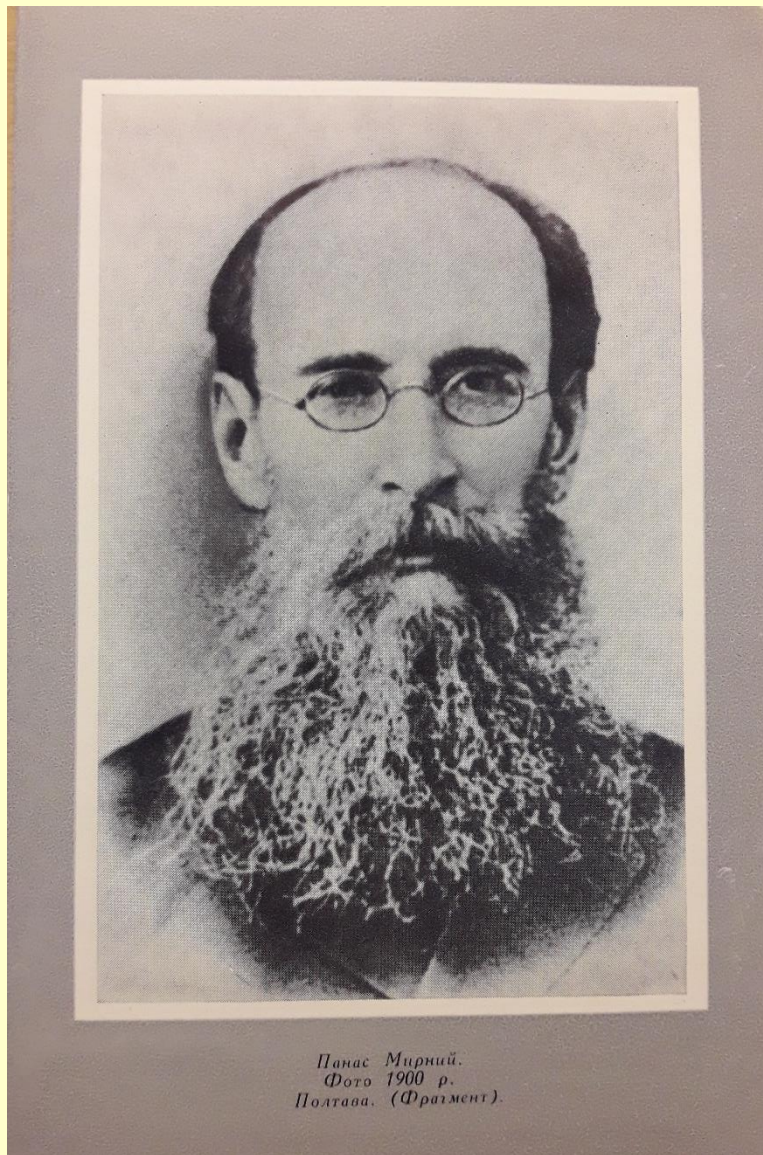

1897 р.

На цьому фото Панасу Мирному 48 років. За плечима – нелегкий життєвий шлях, творчі пошуки, значні здобутки на літературній ниві. Цього року він закінчує свою п'єсу «Згуба», остаточно доопрацював оповідання «Морозенко», переробляє чорновий варіант твору «Давно і тепер» у повість «Лихо давнє і сьогочасне», перекладає трагедію Шекспіра «Король Лір».

Це чи не єдине фото, де Панас Мирний сфотографований у зимовому одязі.

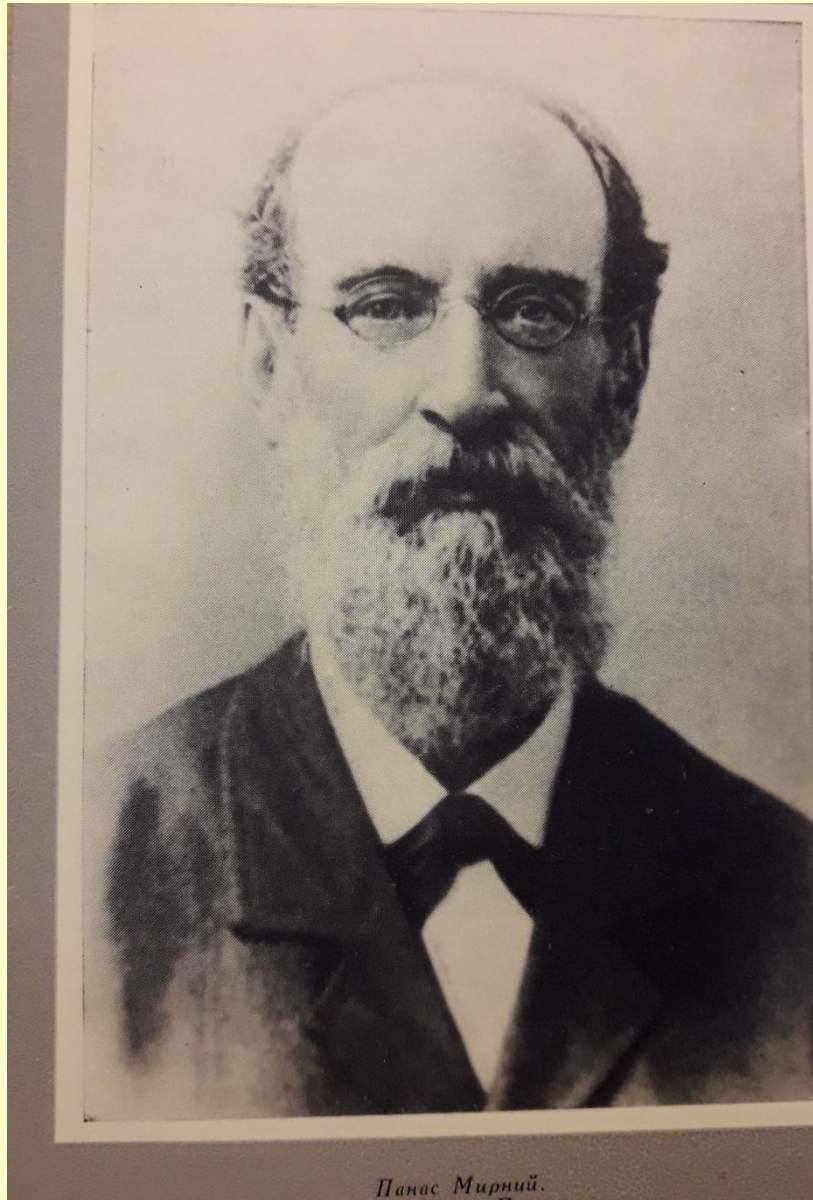

*Панас Мирний.
Фото 1900 р.
Полтава. (Фрагмент).*

1900 р.

Це один з найвідоміших фотопортретів Панаса Мирного. На той час ім'я письменника було широко знане в Україні та Галичині. 1900 року у Львові було вирішено видати збірку творів Панаса Мирного. Видавці через М. Коцюбинського звернулися до письменника з проханням надіслати своє фото й автобіографію.

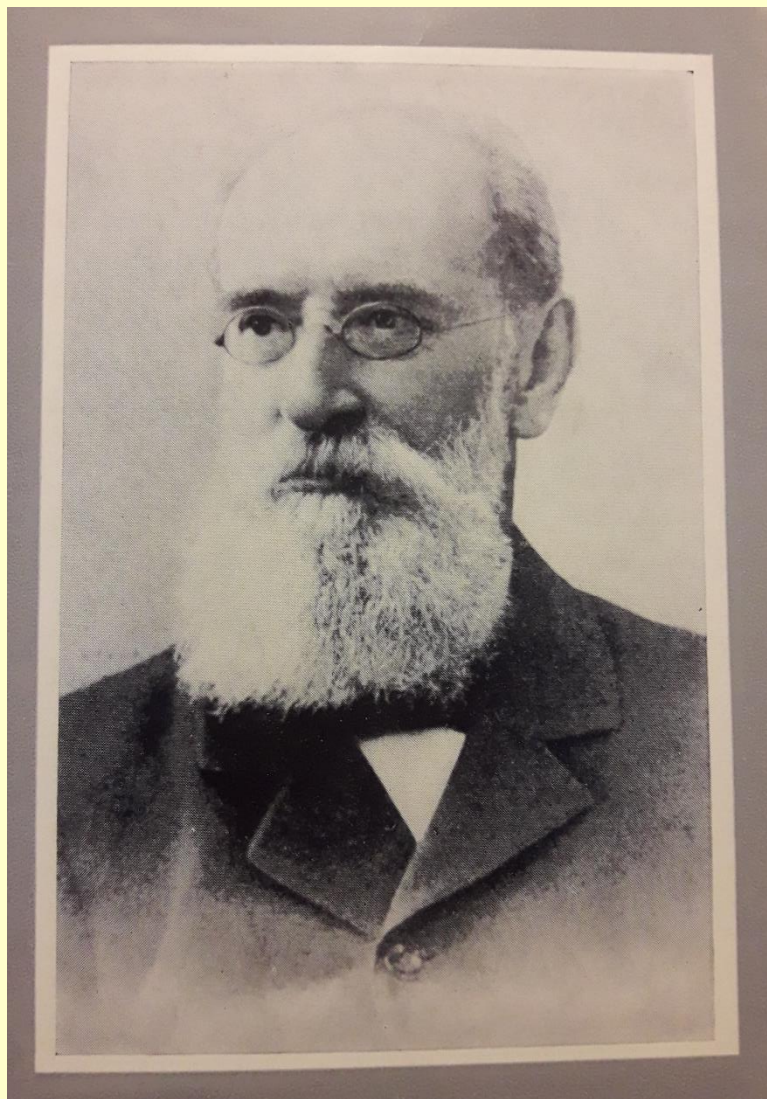

1903 р.

Цей фотопортрет зроблений з нагоди сорокарічної літературної діяльності Панаса Мирного. Ювілей письменника збігся із значними культурно-громадськими подіями. Панас Мирний бере активну участь в організації святкування роковин Т.Г. Шевченка, М.В. Гоголя та відкриття пам'ятника І.П. Котляревського у Полтаві. Одночасно він готує нові видання своїх творів. Особливо багато працює над четвертою частиною роману «Повія».

1903 року Панас Мирний особисто зустрівся з багатьма письменниками, що прибули в Полтаву на відкриття пам'ятника І. Котляревському. Сюди приїздили Леся Українка, М. Коцюбинський, М. Старицький, В. Самійленко та ін.

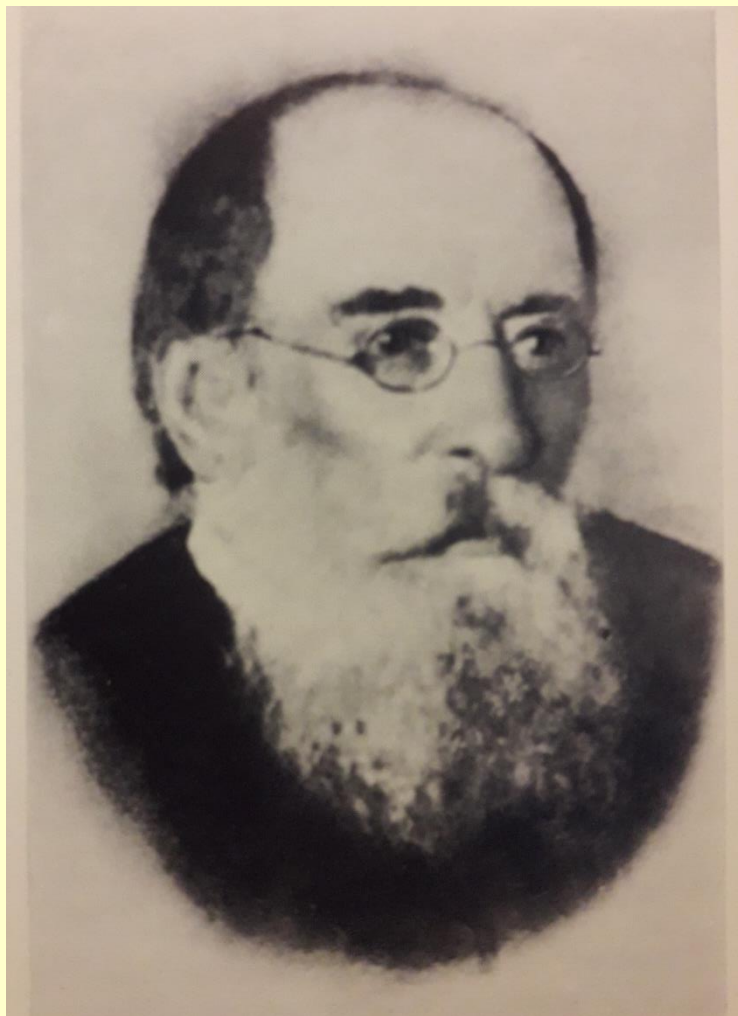
З цієї фотографії радянський скульптор Г.Н. Кальченко у 1958 році вирізьбила мармуровий бюст Панаса Мирного.

1913 р.

28 жовтня полтавська громадськість і працівника казенної палати відзначили п'ятдесятиріччя літературної і службової діяльності Панаса Мирного. Важкі часи переживав тоді письменник. Серйозно хворіла дружина, сім'я гостро відчувала матеріальну скруту, але най більше гнітила його політична реакція, заборона публічного вшанування пам'яті Тараса Шевченка, звістка про смерть Лесі Українки та М. Коцюбинського.

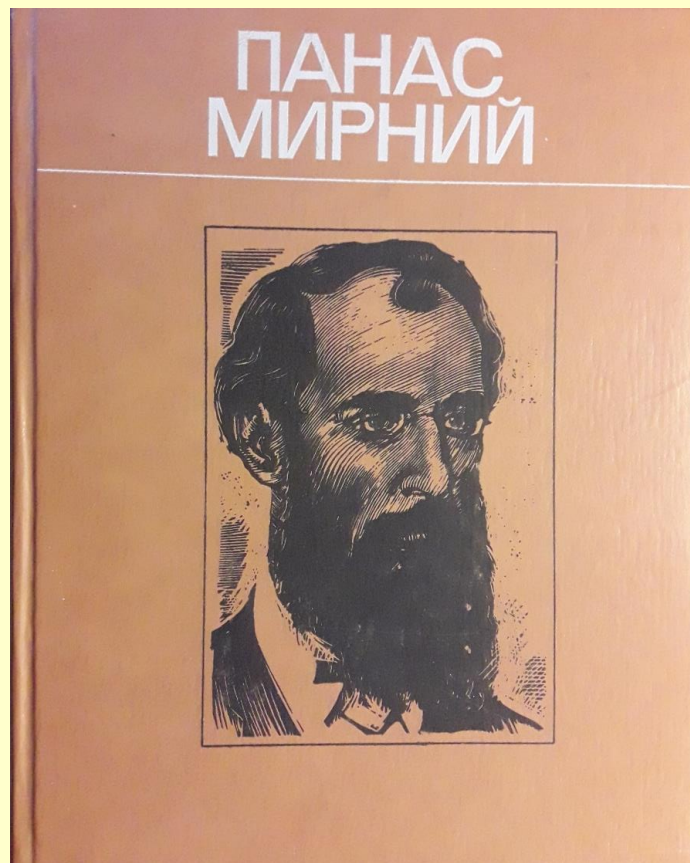
1915 р.

Це одна з останніх фотографій Панаса Мирного. На ній помітний важкий душевний стан письменника. Цього року на фронті імперіалістичної війни він втратив старшого сина, поліція особливо пильно почала стежити за його діяльністю. Один із сучасників і біографів Мирного згадував, що письменник від усього цього страждав та був страшенно пригноблений. Він часто замислювався, а з вигляду вельми подався: постарішав, зовсім побілів і зігнувся.

Та незважаючи на наближення старості, на тяжкі життєві обставини, письменник продовжував працювати над своїми творами, робота приносила втіху, була тим ясним променем, що освітлював його життя в роки подій 1905-1907рр. Ще за кілька років перед цим в автобіографічному нарисі «Робота», підсумовуючи свій творчий шлях, Панас Мирний писав: «Все, що довелося нажати за оцю пору,-- зложено в купи, звезено в стоги, вимолочено, провіяно... Чисте зерно пішло поміж люди, зосталася тільки солома та полова... Насува осінь з її негодою, ота стареча пора з її недугуванням та хворобами».

Справді, твори письменника пішли між людьми, стали набутком всього народу, ввійшло до його культурної скарбниці.

Книга про життя і діяльність Панаса Мирного

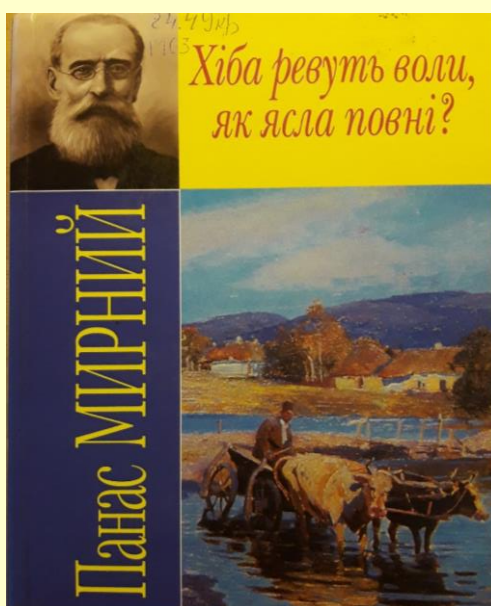
Панас Мирний. Життя і творчість у фотографіях, ілюстраціях, документах / Авт.-упоряд.: Є.Є. Радченко, О.І. Володарець, -- К. : Радянська школа, 1984. – 160 с.: іл., фото

Альбом містить фотографії, ілюстрації, документи, уривки з художніх творів та листів видатного українського письменника-класика Панаса Мирного, розповіді про його творчість відомих письменників та дослідників а інші матеріали про його життєвий і творчий шлях. Альбом буде корисним вчителям-словесникам, студентам-філологам та широкому колу читачів.

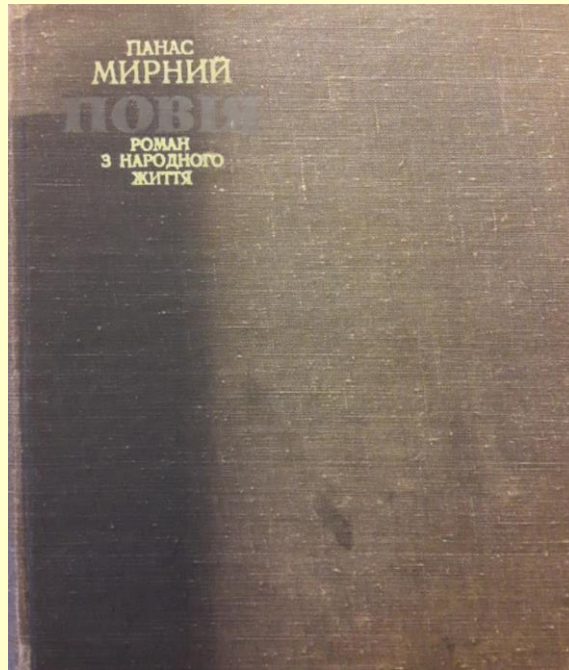
Книги Панаса Мирного, які зберігаються в бібліотеці ОІППО

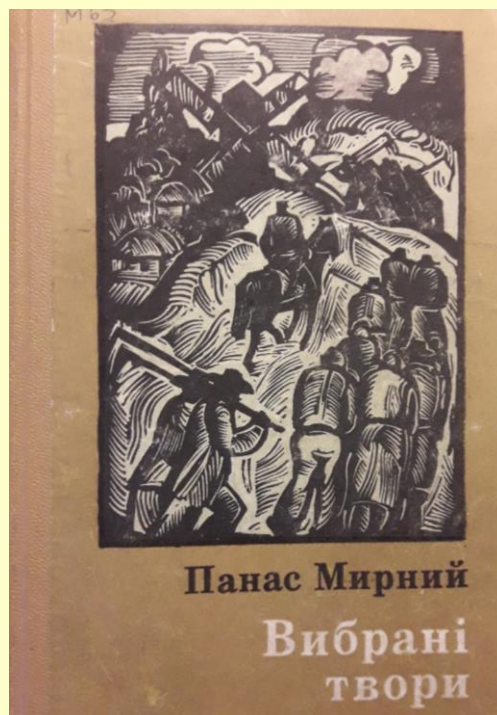
Мирний П. Хіба ревуть воли, як ясла повні? : Роман з народного життя / П. Мирний, І. Білик. – К.: Дніпро, 1977. –335 с.

Мирний П. Хіба ревуть воли, як ясла повні?: Роман / П. Мирний. –
Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2007. – 416 с.: іл.

Мирний П. Повія: роман з народного життя / П. Мирний. --К. : Дніпро, 1980. –421 с.

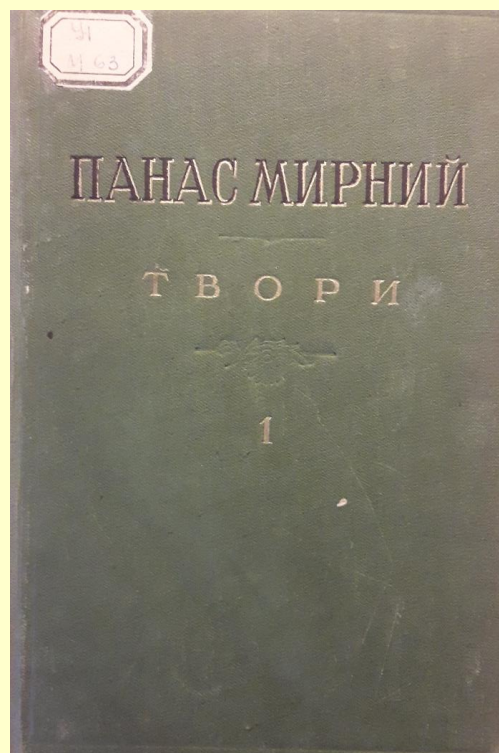

Мирний П. Вибрані твори / П. Мирний. – К.: Дніпро, 1974. –553 с.

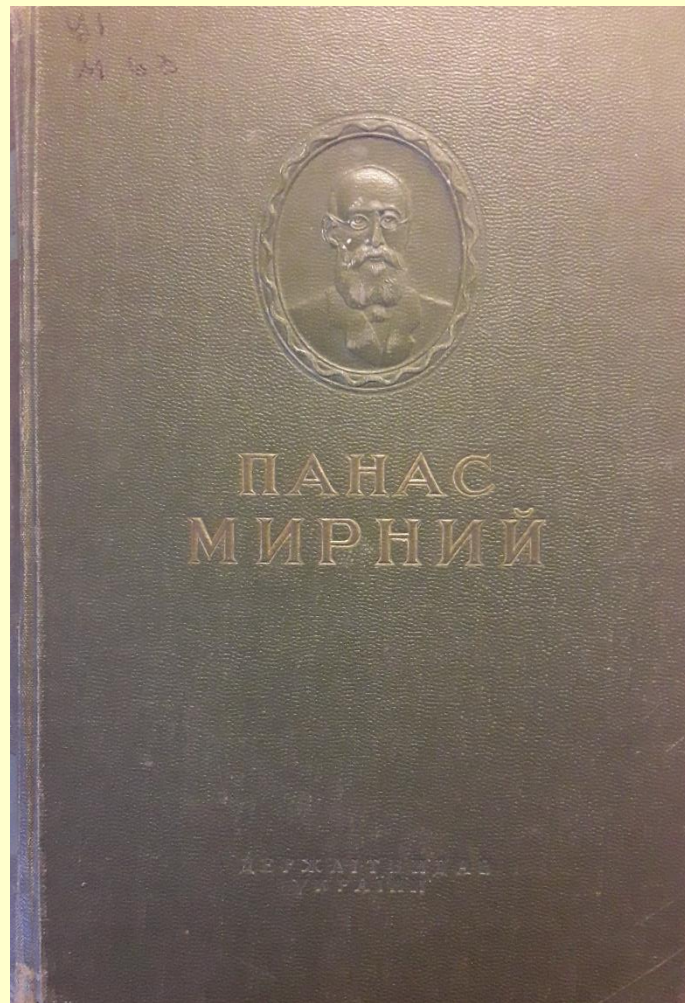

Образки з життя. Твори Панаса Мирного: у 2 кн. Кн.1-2 / Упоряд. О.Г. Мукомели; передм. Н.М. Гаєвської. – К.: Грамота, 2003.

Мирний П. Твори: в 5 т. Т.1-2. / П. Мирний; ред. колег.: О.І. Білецький, О.К. Бабишкін, М.С. Грудницька, М.П. Пивоваров. – К.: Державне видавництво художньої літератури, 1954

Мирний П. Вибрані твори: в 2 т. Т.1-2 / П. Мирний; вступ ст. М. Бажана; приміт. – К. : Державне видавництво художньої літератури, 1949

Бібліотека ОІППО

Травень 2024 р.